

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

72. ÅRGANG

24. SEPTEMBER 1960

A V I N N H O L D E T :

VELFERDSSTATENS FREDLØSE - TORMOD SKAGESTAD OG
HANS «KRISTIN» - SKRIFTEN ALENE, TROEN ALENE - HVA
SKJER PÅ CUBA? - ABORTUS PROVOCATUS - BLIKK PÅ
TIDEN - UTLANDET

NR

18

NESTE NUMMER UTKOMMER 8. OKTOBER 1960

EN AKTUELL BOK:

DEN KATOLSKE KIRKE I NORSKE SKOLEBØKER

Redigert av dosent Daniel Haakonsen.

Boken er skrevet av en gruppe norske katolikker (lektor Charles Joys, lektor Ludvig Wollnick, sokneprest Duin, pater Otto J. Hanssen, dosent Haakonsen m. fl.), som mener å kunne påvise en rekke uetterretteligheter i den omtale norske lærebøker gir den katolske kirke.

194 s. Ib. i shirting kr. 4.—

KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL

Akersv. 5, Oslo - Tlf. 42 37 43

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 5. oktober: Medlemmene tar del i rosenkransandakten i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet hvor Preses forteller fra München og Oberammergau og viser lysbilder.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Josephs Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Arendal
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Hønefoss
St. Mikæls Kirke		
St. Mikæls Prestegård	}	Lillestrøm
St. Theresia kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Tromsø
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Trondheim
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs Kirke, Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs kirke		
St. Olavs Prestegård		

Ved bestilling av olje:
Oslo 683466 - Service: 565690

R.I.P.

Vår inderlig kjære bror agent, cand.philos.
JOSEF CHRISTIAN KIRSCHAY MÜLLER
døde 6/9, 91 år gammel og ble begravet 10/9.
Olaf, Leo og Maria Müller.
Stavanger, Fredrikstad, Oslo.
Be for hans sjel.

Over til Kombinert!
Forsikringen som gir den beste beskyttelse når skader inntreffer.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
OSLO

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 25. SEPTEMBER, 16. s. e. Pinse:
Ep. Efes. 3, 12—21; Ev. Luk. 14, 1—11.
Mandag: Ferialdag. Tirsdag: Kosmas og Damian, mart. Onsdag: Wenceslaus, mart. Torsdag: Mikael, erkeengel. Fredag: Hieronymus, bekj. og kirkelærer. Lørdag: Vår Fruens Lørdagsmesse.

SØNDAG 2. OKTOBER, 17. s. e. Pinse:
Ep. Efes. 4, 1—6. Ev. Matth. 22, 34—46. Mandag: Therese av Jesusbarnet, jomfru. Tirsdag: Frans av Assisi, bekj. Onsdag: Ferialdag. Torsdag: Bruno, bekj. Fredag: Rosenkransfesten. Lørdag: Birgitta, enke.

SØNDAG 9. OKTOBER, 18. s. e. Pinse:
Ep. I. Kor. 1, 4—8. Ev. Matth. 9, 1—8.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke,	7.00	11.00
Akersveien 5. Biskopen og prestegården	8.30	
425287. Sogneprestkontoret 414161	9.45 m. eng. pr.	
St. Hallvards kirke, Fransiskanerne,	8.30	10.30
Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	19.00	
St. Dominikus kirke, Dominikanerne,	8.15	11.00
Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	9.30	
Vår Frue Villas kapell, Montebello,	—	8.30
Ullernchausséen 52, tlf. 558121		
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimv. 309,	—	9.00
tlf. 21 25 87		
ARENDAL: St. Franciskus kirke,	8.00	10.45
Tyholmen, tlf. 2209		
BERGEN: St. Pauls kirke,	8.00	10.30
Christiesgt. 16, tlf. 15410	9.00	
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke,	8.30	10.30
Cappelensgt. 1, tlf. 832019		
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke,	8.30	10.45
Kongensgt. 9, tlf. 1438		
HALDEN: St. Peters kirke,	8.00	10.45
Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168		
HAMAR: St. Torfinns kirke	8.30	11.00
Torvgaten 113, tlf. 23751		
HAUGESUND: St. Josefs kirke,	8.30	11.00
Haraldsgt. 21, tlf. 3195		
HØNEFOSS: St. Theresia kirke,	8.00	10.30
Vesterngt. 5, tlf. 266		
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke,	8.00	10.30
Kirkegaten 3, tlf. 24225		
LILLEHAMMER: Mariakapellet,	—	10.00
Weidemannsgt. 3, tlf. 51650		
LILLESTRØM: St. Magnus kirke,	8.30	11.15
Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		
MOSS: St. Mikæls kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke,	7.45	10.45
Sverresgt. 26, tlf. 50793		
STABEKK: Jesu Hjerter kapell,	8.40	10.40
Nyveien 17, tlf. 53 77 35		
STAVANGER: St. Svithun kirke,	8.00	10.30
Dronningensgt. 8, tlf. 25534		
SYLLING: St. Hallvards kapell,	—	—
tlf. 849028 (Drammen)		
TØNSBERG: St. Olavs kirke,		10.45
Sandefjordgt. 1, tlf. 119 49		
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke,	8.30	11.00
Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd.	19.00	
tlf. 21214		
St. Elisabeth Hospitals kapell,	6.00	—
Ila, tlf. 20221		
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke,	8.00	11.00
Flintegaten 5, tlf. 2779		
MOLDE: St. Sunniva kirke,	8.30	11.00
Parkveien 23, tlf. 1100		
ÅLESUND: Mariabøimen,		11.00
Nørvesund, tlf. 3066		
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94.	8.15	10.30
Biskopen og prestegrd. tlf. 3604		
St. Elisabeth hospital,	6.20	—
Mellomveien 15, tlf. 63		
BODØ: St. Eysteins kirke,	8.15	10.30
Hernesveien 22, tlf. 21783		
HAMMERFEST: St. Mikæls kirke,	—	10.30
Strandgt., tlf. 1392	19.00	
HARSTAD: St. Sunniva kirke,	8.00	10.30
Skolegt. 4, tlf. 1205		

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 22.

Annonser: 8 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86

VELFERDSSTATENS FREDLØSE

À PROPOS ABORTLOVEN

A nnet steds i dette nr. av «St. Olav» bringer vi de katolske biskopers felles-erklæring i anledning av et ytterst alvorlig problem som ihøst legges frem for offentlighetens vurdering og samvittighet: Forslaget om ny abortlov — eller «lov om å ta bort foster fra kvinne som er med barn», som det heter i utkastet.

Vi vet på forhånd, av lang erfaring, at denne erklæring vil måtte gjenlyde som noe av en røst i ørkenen. Der er intet som tyder på at de grunnleggende etiske prinsipper den minner om vil kunne finne gjenklang uten viktige forbehold i dagens brede norske opinion. Det gjør det ikke mindre nødvendig og berettiget at der fra katolsk hold blir sagt klart og tydelig ifra om denne sakens dybeste innebyrd — det gjelder jo liv og død. Dette så meget mer som så mange av våre lutherske medkristne forlenget befinner seg på vikende front og på vesentlige punkter har sett seg nødsaget til å gi etter for tidsånden og dens press.

Det er viktig å bevare sitt hjerte varmt og føle menneskelig overfor de tragedier som denne loven vil søke å avbøte. Men det er ikke mindre viktig å holde tanken klar og nøye måle rekkevidden av hva det er vi egentlig er iferd med å lovfeste. Hele opplegget til en ny abortlovgivning i Norge er preget av en hårdnakket og gjennomført taushetens sammensvergelse omkring dette ene avgjørende problem: *Hva er det som skjer når legen ødelegger barnet i mors liv?*

Her må man tenke tingene ut i deres konsekvens: Enten er fosteret enslags godartet svulst, hvis skjebne er underordnet morens medisinske og — har det vært foreslått — sosiale velbefinnende. Eller så er fosteret en menneskelig person, og som sådan ukrenkelig. I det første tilfelle er aborten en operasjon. I det annet tilfelle er den drap.

Å gå til avstemning over en ny abortlov uten å ha veiet disse alternativer mot hverandre, er i våre øyne et skritt på veien tilbake mot umenneskeligheten, uansett om det skjer ut fra subjektivt menneskevennlige motiver. Vi kan ikke se annet enn at dette problem, som er selve kjerne-spørsmålet i denne saken, glimrer ved sitt fravær i det tykke dossier over materialet og debatten omkring *abortus provocatus*. Ingen juridisk, medisinsk eller sosialpolitisk instans kan frita oss for dette ansvar. Hverken helsedirektøren, sosialministeren eller lovkomitéens for-

mann har det fjerneste tankemessige eller etiske grunnlag for å «vedta» eller «bestemme» at et foster i visse prekære situasjoner ikke er et menneske, forlenet med det sakesløse og vergeløse individs uavkortede rett til samfunnets beskyttelse mot overgrep. Det har ikke lyktes å provosere disse myndigheter til overhodet å beskjefte seg med dette kjernespmål. I våre øyne er denne taushet ikke bare makaber. Den er også avslørende. Staten, Stortinget og den diagnostiserende lege vet jo nemlig igrunnen godt at de hverken sammenlagt eller hver for seg er noen Gud allmechtig.

Det er ikke lenge siden en norsk avis samlet tusentalls underskrifter under et andragende om benådning for den dødsdømte amerikanske voldsforbryteren Caryl Chessman. Vi sympatiserer med denne respekt for menneskelivet. Men vi fryser ved den uhyggelige inkonsekvens som får den selvsamme opinion til med sinnsro å godta og utvide adgangen til fosterdrap. Der hviler en dyster ironi over et samfunn og en sivilisasjon som taler så høyt som vår, om sin tro på og ærefrykt for livet, og som samtidig gjør sakesløse medmenneskers liv eller død avhengig av en lovgivning hvis grunnleggende forutsetninger ikke virker ordentlig gjennomtenkt.

Det er ikke nødvendig å påberope seg den kristne åpenbaring eller det katolske dogme for å reise et vern om det ufødte barn. Dets rettigheter fremgår av naturretten — av en tilstrekkelig klar og dyp, naturlig forståelse av hva det vil si å være menneske. Det er altså ikke bare under diktaturene og terrorismen at den kristne kirke idag ser seg tvunget til å tre frem som en forsvarer for menneskets rett til livet. Det tragiske er at det også kan bli aktuelt under samfunnsformer som er dypt menneskevennlige. — Det viser denne lov som på visse «indikasjoner» gjør det ufødte menneske til — *velferdsstatens fredløse*.

HRM.

Lovgiveren og livet — et tyngende ansvar.

TORMOD SKAGES

«HUSFRUE» PÅ DET

Da Tormod Skagestad i 1957 gjorde kjent at han arbeidet på en dramatisering av Sigrid Undset's besungne hovedverk, middelalder-romanen «Kristin Lavransdatter», ble der rystet på mange kloke hoder her i landet. Det var likesom ikke til å begripe at han kunne unngå å knekke nakken på en slik oppgave. Bare stoffmengden var i seg selv overveldende, i denne mer enn tusen sider lange, rike og brogede skildringen av en kjærlighet og et menneskeliv fra vuggen til graven. Dernest var der hele det veldige tilfang av sansede naturskildringer, langsom utfoldelse og indre vekst som Sigrid Undset's verk er så full av — hvordan ville Skagestad kunne kompensere det? Og var der ikke dessuten nettopp i norsk teatertradisjon en ille hul og romantisk «middelalder»-konvensjon som ville sukke til dikterens karske og salte beretning og forråde dens fryktløse realisme?

Tormod Skagestad (f. 1920) gikk til dette krafttaket med et ungt, men godt navn som teatermann: Han hadde gjort seg bemerket i Radioteatret med noen fengslende hørespill, og han hadde både som dramatiker og som iscenesetter vist sitt håndlag i noen lovende forestillinger på Det Norske Teatret. Det merkelige allerede ved den første forestillingen i 1958, «Kransen», som skildrer Kristins og Erlends kjærlighet frem til det uglade bryllupet på Jørundgård, var ikke at alle vektige innvendinger mot dramatiseringen bortfalt av seg selv. Noen meget vektige ble tvertom stående. Det merkelige var at det i så høy grad lyktes, på tross av disse innvendinger. Vi tenker ikke da bare på den uhørte publikumssuksessen som holdt stykket på plakaten måned etter måned, og som gjorde at det også ble spilt på samtlige norske scener utenfor Oslo under veldig tilstrømning. Vi tenker på det faktiske møte med Sigrid Undset's mennesker og tanker som en tross alt opplevde i Skagestad's vakre og velspilte bildebok, enda så meget av originalverket måtte ofres, forkortes, fortettes.

I år er det romanens annet bind — «Husfrue» — det gjelder. Igjen overrasker Skagestad, og denne gang på en måte som enda sterkere engasjerer Kristin Lavransdatters katolske trosfeller, fordi det religiøse draget i beretningen her blir så meget sterkere. Det er ikke minst under denne synsvinkel at vi her vurderer den nye forestillingen på Det Norske Teatret, som når dette skrives enda er ny, og som når dette leses sikkert enda har en lang tid å leve, både i hovedstaden og ut over resten av landet.

I sin ypperlige portrett-tegning av Tormod Skagestad har *Gösta Hammarlund* fått godt frem det strenge, lyttende alvoret over mannen — det samme alvoret som preger hans bearbeidelse av «Husfrue» for scenen. For i «Husfrue» er det tung lagnad, så en minnes Sigrid Undset's egen utgave av et heller slapt munnhell: «Enhver er sin egen ulykkes smed».

Det er nærliggende å tro at «Husfrue» for øyet er det vakreste og mest stilsikre historiske drama som har vært vist på en norsk scene. Det er en fest for synsnerven, og det er ikke urettferdig at det navn som straks nevnes etter Sigrid Undset's og Tormod Skagestad's er teatermalerens — *Arne Walentin*. Hans dekorasjoner og kostymer er en bedrift — mon de ikke ville ha stått til pris endog for dikterinnens eget skarpe og allvitende blikk.

Velspilt er «Husfrue». *Rut Tellefsen* er Kristin så identifisert, at det skal godt gjøres å danne seg en annen fantasiskikkelse over romanen herefter. Det er utrolig meget av bokens nyanserte personskildring hun redder over i anskueliggjørelsen, med fin og gjennomført scenekultur. *Georg Løkkeberg* kommer som Erlend mer til sin rett her enn i første bind, der Skagestad hadde gitt ham lovlig lite å spille på. Her får vi hans flyktige sinn og hans uansvarlige sjarme i helfigur. *Pål Skjønberg* lager en sterk og varm skikkelse av Erlends bror, presten Gunnulf, og *Johan Norlund* fører videre det bunnhederlige, patetiske i sin Lavrans.

Her tales meget på scenen, hvor dekorasjonen til overmål aldri skifter. Teoretisk fører denslags til adspredte host i salen. Ikke så på «Husfrue». Også blant dem som føler at her syndes der ikke så lite mot teatrets krav om liv og bevegelse, om *spectaculum*, merker man enslags stille og beveget gjenkjennelsens glede: Vi er hjemme i dette verk og ferdes der gjerne.

SKAGESTADS PLAN

Her ligger jo i virkeligheten allerede Tormod Skagestad's første seier: Dramaet gir oss ganske visst ikke hele «Kristin Lavransdatter» (eller hele «Husfrue»), men det som det gir oss, er virkelig Sigrid Undset's. Skagestad har vært klok og pietetsfull i sin bearbeidelse, selv i dette annet bind hvor en og annen dimensjon er forrykket med overlegg. For her blir hans bevisste plan for hele verket mer åpenbar.

«Kransen» — suksessen for to år siden — var et tema med variasjoner, og temaet het *kjærligheten*. Bak hovedmotivet Erlend og Kristin var der to andre bimotoiver, spilt i sordin: Lavrans og hustruen, og Bjørn og Åshild. I disse tre par var det som om Sigrid Undset's dype viten om kjærlighetens lykke og smerte var spilt ut i tre registre — alltid med en ny sannhet.

«Husfrue» har som hovedtema noe som bare var et følgemotiv i «Kransen», nemlig Kristins splittelse i dragningen mellom «maktene»: Verden og Gud. Og Tormod Skagestad forsterker dette religiøse hovedmotiv ut over hva Sigrid Undset gjorde, i og med at han — som dramaet vel krever det — stiller Kristin Lavransdatter midt mellom de to brødrene Erlend og Gunnulf, mellom elskoven og troen. I «Husfrue» høstes de bitre fruktene av den

TAD OG HANS „KRISTIN“

NORSKE TEATRET

urett som ble sådd i «Kransen» — det er en studie i konsekvenser. Tormod Skagestad gir kyndig valgte glimt av et ekteskap og en kjærlighet som gnages i røttene — Erlends gamle urett mot henne er som et sår Kristin igjen og igjen river skorpen av for at det ikke skal gro igjen før hun har fått brukt det til siste sviende smerte som et våpen mot ham. Sigrud Undset visste nemlig noe om den underlige, selvmotsigende trang som kan få et menneske til å plage og såre det som det holder mest av. Hun har lagt den inn i et ekteskapsdrama av tidløs gyldighet — Tormod Skagestad uttrykker det slik:

«Den ålmenmenneskelege brytningen mellom mann og kvinne: mannen kvilelaust opptatt av gjeremål utanfor huset, i eit gny av dåd og våpen og høgt spel om makt; kvinna bunden til huset, meir bunden for kvart barn mannen gjev henne, bevande av morslykke, men og pint av uro og omsorg for flokken som veks opp ikring henne — den konflikten er så klår i «Husfrue» at Kristin og Erlend, midt i det at dei er menneskeleg levande, står som eviggyldige prototyper på Kvinna og Mannen.»

«Husfrue» slutter med Erlends fengsling for kongesvik — Kristin vet at han er i livsfare og hele hennes kjærlig-

Rut Tellefsen som Kristin Husfrue.

het og første hengivelse overfor husbonden blir levende igjen — tvers over bitterheten. Og Skagestad arbeider for lengst på tredje ledd i kjeden, «Korset», der Kristin forsones også med sin Gud, og på dødsleiet ser det usynlige «bumerket», Guds eiendomsmerke, som hun hadde mottatt i dåpen, og som ekteringen, symbolet på kjærligheten til Erlend, hadde skjult for henne.

MIDDELALDERKRISTENDOM?

Det er noe meget dristig Skagestad foretar seg når han gir Erlends bror Gunnulf en så fremtredende plass i dramaet — forholdsvis større enn i romanen. Dramaet krever vel slik synliggjort i et levende menneske prinsipper som i romanen snarere oppleves som en stilltiende, men ubrytelig verdensorden. Det var desto farligere som det «religiøse» menneske på norske scener vanligvis oppfattes ut fra en håndfast ny-protestantisk psykologi, enten nå dramaet foregår i oldtid, middelalder eller nytid. Her lå det snublende nær å forfuske noe som dikterinnen selv behersket helt suverent: Middelaldersinnets «objektive» trosbevissthet.

Det kan ikke sies at Tormod Skagestad eller Pål Skjønberg er gått i den fellen. Det er tidløse kristne tanker Gunnulf står for, og det er tidløse katolske motiver han legger inn i Kristins sinn: Anger, bot, nestekjærlighet og lengslen etter den helligheten som er en mulighet i hver sjel Gud har skapt, og som de fleste mennesker forspiller. I Gunnulf's replikker hører vi egentlig som en undertone den selvfølgeligelige sannhet som generasjoners ny-protestantisk moralisme og psykologi har tynnslett i nordisk kristendomsforståelse: At Guds vilje er selve livsloven og livsloven er Guds vilje. Eller med andre ord: At skaperverket bekrefter frelsesverket både i jubel og i tragedie.

Dette er Kristin Lavransdatters verden:

«Men når ilden har fortæret all annen motvillig og gudsfjendsk vilje, da skal tilsist viljen til Gud, om den ikke var større i et menneske enn som en nagle i et helt hus, ligge igjen i sjelen som jernet ligger etter i brann-tomten —.

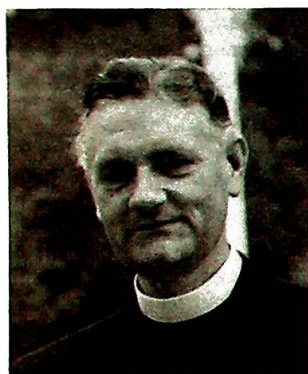
Kristin. Ikke kan du nøyes med noen ringere kjærlighet enn den som er mellom Gud og sjelen. Kristin, se deg om, hva verden er. Du som har født to barn, — har du aldri tenkt på dette at hvert barn som fødes dopes i blod, og det første et menneske ånder inn på denne jord er blodteven. Tykkes deg ikke at du som er mor deres skulle legge all din ild i dette — at dine sønner skal ikke falle tilbake til hin første dåpspakt med verden, men holde fast ved den annen pakt som de festet med Gud ved skirselsbrønnen.»

OVERGREP ELLER FORMIDLING?

Ingen — heller ikke Skagestad selv — har antydnet at en dramatisering kunne gi fyldestgjørende dekning for de veldige rikdommer som rommes i Sigrud Undset's geniale roman, og det er både lett og nærliggende å peke på hva denne fortetning har kostet verket. Allikevel er det noe av et spørsmål — over «Husfrue» sterkere enn over «Kransen» — om ikke det beste her kan gjøres til det godes fiende, ut fra en sammenligning som er og må bli urettferdig. Man kan og bør riktignok forstå alle de kritiske betenkeligheter som er blitt gjort gjeldende mot dramatiseringen, og som blant annet får en kritiker som

Skriften alene - troen alene

De kristnes splittelse er en forargelse for menneskene. Mange undervurderer de vanskeligheter som idag, efter århundrers splittelse og ulike tradisjoner, skiller kristne fra kristne. Disse vanskeligheter er store nok. Men mon ikke også enkelte overvurderer dem, ut fra en vrangsnudd og uriktig tolkning av den annen part?

Den som i noen tid har fulgt med i det som en av den norske pietismens ledende teologer, rektor Carl Fredrik Wisløff skriver, får dessverre lett det inntrykk at han helst ser det som skiller. Og hva verre er: At han opererer med fremstillinger der det katolske synspunkt ikke kommer til sin rett.

Det er om selve kjernepunktet i den teologiske tros-samtalen mellom protestanter og katolikker — læren om «rettferdiggjørelsen» — at pater Finn Thorn her skriver.

I «Luthersk Kirketidende» nr. 8 i år har sogneprest dr. Thorleif Boman en sympatisk artikkel om «Det felleskristne og det urkristne». Han skriver der at han med undring er vitne til «bevegelsen mot mer eller mindre sann katolisitet innenfor den evangeliske kristenhet og mot evangelisk kristendom innenfor den katolske kirke og noe av begge strømninger innenfor den ortodokse kirkeavdeling». Han ser dette som et gledelig tegn på at de to mest atskilte avdelinger av kristenheten «borer seg gjennom atskillelsens fjell mot hinannen fra to motsatte sider». Og Boman understreker videre at i dette arbeide for kristen enhet må Den katolske kirke være med, for uten den «kan man ikke tale om en økumenisk eller felleskristen (felleskirke) bevegelse».

Det er ikke så ofte man her hjemme møter en slik åpenhet overfor Den katolske kirke. Det er derfor desto gledeligere når det skjer. Bomans ord fører tanken til en lignende innstilling hos avdøde pastor Odd Godal. I sin bok «Hvorfor kirke?» skriver han at «vi er blitt så mer-

kelig likeglad og kalde når det gjelder hele den romersk-katolske verden». Og dog er, sier Godal videre, Den romersk-katolske kirke vårt første økumeniske problem. Å springe forbi dette «betyr ikke bare å gå forbi ca. 50 % av kristenheten, men også å fornekte reformasjonens kall».

I de artikler dr. Carl Fr. Wisløff har skrevet som svar på Bomans artikkel møter vi ikke den samme åpenhet overfor Den katolske kirke. Med rette skriver da også dr. Boman at «rektor Wisløff vil helst holde vakt om de absolutte og uforliknelige motsetninger «enten eller»; og de er naturligvis de viktigste». Selv har Boman villet gjøre oppmerksom på «at det også finnes nyanseforskjeller, og de kan i noen tilfeller være viktige». Hvor viktige slike nyanseforskjeller er skal vi i det følgende se litt nærmere på.

Rektor Wisløff understreker sterkt at troen er *alene* om å ta imot frelsen fra Gud. (Luth. kirketidende nr. 13.) Til støtte for sitt syn siterer Wisløff Skriftens tale om den ene vei (Joh. 14, 6), den eneste trøst (Gal. 6, 14), den eneste grunn (1. Kor. 2, 2), og det eneste navn (Acta 4, 12). Man får lese Bibelen så lenge man vil, skriver han, man vil aldri finne annet enn Kristus alene, nåden alene, troen alene. Når det derfor fra katolsk hold innvendes mot Luther at han for ensidig la vekt på én side i Skriften, så er svaret at i spørsmålet om frelse ved troen alene er det «Skriften selv som er mest ensidig».

Fra én side sett er det riktig at Skriften på dette punkt er ensidig. Men der gis også andre synspunkter som ikke har mindre krav på oppmerksomhet. Vi leser nok at «mennesket blir rettferdiggjort ved tro uten lovgjerninger». (Rom. 3, 28.) Men vi leser også: «Hva nytter det, mine brødre, om én sier at han har tro, når han ikke har gjerninger? Kan vel troen frelse ham?» (Jak. 2, 14.) Vi leser at «dersom Abraham ble rettferdiggjort av gjerninger, da har han noe å rose seg av. Men det har han ikke for Gud. For hva sier Skriften? Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet.» (Rom. 4, 2.) Men vi leser også i Skriften at «Abraham, vår far, ble ikke han rettferdiggjort ved gjerninger, da han ofret sin sønn Isak på alteret? Dere ser at troen virket sammen med hans gjerninger, og at troen ble fullkommen ved gjerningene. Slik ble skriftordet oppfylt som sier: Abra-

Odd Eidem til å kalle «Husfrue» for «En finere tegneserie». Kanskje avhenger det også av selve måten å oppleve et episk bokverk på — for enkelte lar fantasiens profiler og kulisser seg overhodet ikke skifte ut uten at de føler det som vold mot verdier de har tilegnet seg. Men mon ikke Tormod Skagestad langt på vei gir et tilfredsstillende svar på dette problem når han i sin innledning til dramaet skriver:

«Etter urpremieren på «Kransen» for to år sidan vart det noko diskusjon i avisene om dramatisering av store romaner. Er det rett å gripe inn i den levande organismen eit diktverk er, og skape det om, gje det ny form? Til kritikken som vart reist på det grunnlaget vil eg gjerne få svara at diktverket finnst mellom permanente i bokhylla, like rikt og mangel som før. Ei dårleg dramatisering kan ikkje svekkja det, ho er gløymt like fort som ho kjem. Ei vellykka dramatisering kan skapa ny blåst omkring verket, få ein ny generasjon til å oppdage det, ta det ut av bokhyllene. At framføring av «Kransen» på teatret skapte reine Kristinfeberer her i landet tar eg som eit prov på at det var rett å gje romanen scenisk liv.» Det er ikke ord uten vekt.

ham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet, og han ble kalt til Guds venn. Der ser dere: det er ved gjerninger mennesket blir rettferdiggjort, og ikke ved tro alene». (Jak. 2, 21.)

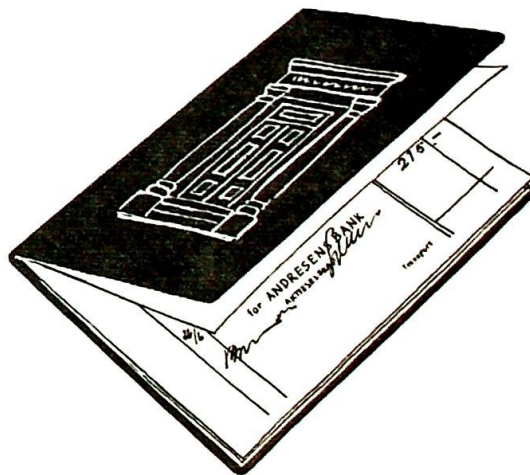
Man kan ikke egentlig si at Skriften her uttrykker seg ensidig. Ordet motsigelse er vel det som heller faller i tankene. Slike «motsigelser» finner vi ikke bare mellom Paulus og Jakob. Vi finner dem også hos Paulus selv. Således leser vi at «alt er av Gud som forlikte oss med seg selv ved Kristus... så han ikke lenger tilregner menneskene deres misgjerninger». Men vi leser også på samme sted at Paulus som sendebud i Kristi sted formaner: «La dere forlike med Gud!» (2. Kor. 5, 18.) I brevet til Efeserne skriver Paulus: «Av nåde er dere frelst, ved tro, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg» (2, 8). Men i brevet til Filipperne skriver han: «Arbeid med frykt og beven på deres frelse» (2, 12). Også hos Peter møter vi den samme «motsetning» mellom det vi er, og det vi må kjempe for å bli. Han skriver at Jesus «bar våre synder opp på kors-treet, forat vi skal dø bort fra synden og leve for rettferdigheten; ved hans sår er dere lægt». (1. Pet. 2, 24.) Om den kristnes kamp sier han at «motstanderen djevelen går omkring som en brølende løve for å finne dem han kan sluke; stå ham imot, faste i troen» (5, 8). Jesus selv har fortalt lignelsen om den fortapte sønn som av ren nåde blir tatt opp igjen i sin fars hus. Men han har også fortalt lignelsen om talentene, der den som har utnyttet sine talenter får ros: «Du gode og tro tjener! Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget.»

I virkeligheten har vi ikke her å gjøre med motsetninger. Ikke engang mellom Paulus og Jakob. Det dreier seg om nyanser i forholdet mellom Gud og mennesket. Det er et to-sidig forhold mellom et jeg og et du. Det er også et forhold mellom Skaperen og hans skapning. Det er derfor et helt enestående forhold hvor våre vanlige begreper og forestillinger ikke strekker til. Derfor lar det seg heller ikke redusere til en ensidig formel: alt på Guds side, intet på menneskets side. Det er heller ikke tale om et «samarbeide» mellom våre krefter og Guds nåde. Det er ikke slik læren om rettferdiggjørelsen må forstås. Pointet er at Gud ved sin nåde både tilgir oss våre synder, og nyskaper og frigjør våre krefter. Derfor er det riktigere å si at Gud gjør alt, og mennesket gjør alt, *men hver på sitt plan*. Det lyder paradoksalt. Men forholdet mellom Gud og hans skapning er paradoksalt. For hvordan kan det endelige føye noe til Den uendelige? Skapningen kan bare være noe innenfor og i avhengighet av Skaperen. Derfor kan mennesket bare handle i total avhengighet av Gud. Det gjelder ikke minst i spørsmålet om frelsen. Men i denne sin totale avhengighet av Gud har mennesket en relativ selvstendighet. Avhengigheten av Gud opphever ikke det to-sidige forhold mellom et jeg og et du. Det er dette som ofte blir oversett når der tales om rettferdiggjørelsen.

Forholdet mellom katolsk og luthersk syn på rettferdiggjørelsen er altså ikke den at i det første tilfelle føyer mennesket noe til av sitt eget, mens i det siste gjør Gud alt. Også for katolsk oppfatning gjør Gud alt. Gud ikke bare hjelper oss til å bli frelst. Han frelser oss kort og godt. Synderen er åndelig død. En død kan ikke hjelpes. En død kan ikke føye noe til av sitt eget. Gud må først gi ham livet tilbake. Det har han gjort ved Jesu død og oppstandelse for oss. Når kirken på langfredag hylder korset med sitt «Ave crux, spes unica», så er det det genuine uttrykk for den katolske tro at Kristi kors er vårt eneste håp.

Men frelsesprosessen har også en annen side. Etter at vi av ren og uforskyldt nåde er ført over fra døden til livet, så skal vi også *leve* dette nye liv. Som Paulus sier: «Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, forat likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Fadrens herlighet, så skal også vi leve det nye liv.» (Rom. 5, 4.) Dette nye liv kan ikke være annet enn et liv i kjærlighet. Slik må det være i et personlig jeg-du forhold. I dette forholdet mellom Gud og mennesket har Gud hele initiativet. Vår kjærlighet er bare svaret på Guds kjærlighet. Og dette svar kan bare være *tro på Guds kjærlighet*. (1. Joh. 4, 16.) En slik tro kan selvsagt ikke være uten kjærlighet. Ellers ville den være den døde tro som Jakob taler om og som ikke frelser. Jakob og Paulus stemmer overens i at bare den tro frelser som er «virksom i kjærlighet» (Gal. 5, 6). Jakob uttrykker denne Paulus tanke ved å tale om at «troen blir fullkommen ved gjerningene». Men denne kjærlighet — uttrykt i kjærlighetens gjerninger — er ikke noe vi føyer til troen og som gir den dens rettferdiggjørende kraft. Da ville vi frelles ved vår kjærlighet, og ikke ved vår tro. Men noe slikt lærer hverken profeter eller apostler, hverken kirkefedre eller paver. De lærer at vi frelles ved troen. Den offisielle katolske tro, slik den er formulert av Tridentinerkonsiliet, sier: «At vi frelles av nåde ved troen må forstås slik at troen er frelsens første betingelse og rettferdiggjørelsens fundament og dypeste grunn. Uten den er det «umulig å takkes Gud» (Heb. 11, 6) og bli hans barn. At vi rettferdiggjøres av nåde vil si at intet av det som går forut for rettferdiggjørelsen, hverken tro eller gjerninger, gjør fortjent til selve rettferdiggjørelsens nåde. For «er det av nåde, da er det ikke av gjerninger, ellers blir — som

Ved DÅP eller KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESEN'S BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

apostelen sier (Rom. 11, 6) — nåden ikke mer nåde». (Denz. 801.) Men denne frelsende tro er den levende tro. Her stemmer alle kristne overens. «Spørsmålet er ikke om troen kan være uten kjærlighet», skriver rektor Wisløff, «det kan bare en død «fides historica» være. Men spørsmålet er hvor troen henter sin rettferdiggjørende kraft og evne fra». På det svarer vi: fra Gud. For den kjærlighet som gir troen liv er også en nådegave. Frelsen kan ikke i noe tilfelle bestå i at Gud gjør noe, og så føyer vi til resten. Det endelige kan ikke føye noe til Den uendelige. Derfor gjør Gud alt. Alt er nåde. Men dette opphever ikke, men tvertom betinger vår frie mottagelse av Guds nåde. «Gud rettferdiggjør oss ikke uten oss», sier Thomas Aquinas, «for rettferdiggjørelsen skjer ved at vi med vår frie vilje tar imot Guds rettferdighet. Men det er ikke dette frie samtykke som gir oss del i Guds nåde, men det er tvertom Guds nåde som gjør at vi handler i frihet. Alt er derfor nåde». Under Guds nådes innflytelse er vi således i stand til å si Ja eller Nei til Gud. Fortapelens mulighet er den mørke bakgrunn for vår tro. Vi kan ringeakte Guds kjærlighet. Vi kan forråde og kaste vrak på den frelsens nåde vi har fått. Derfor oppfordrer Paulus oss til å «arbeide på vår frelse med frykt og beven». Men han føyer straks til at det er «Gud som virker i dere både å virke og ville til hans velbehag». (Filipp. 2, 13.) Det er vi som skal ville, det er vi som skal virke. Men det er Gud som virker både at vi vil og virker. Skapningens og frelsens ugjennomtrengelige mysterium! Dette kan ikke gis noe ensidig uttrykk. Derfor er Skriften så mangesidig. Den kan ikke i en ensidig formel uttrykke det mysteriøse forhold mellom det endelige og Den uendelige. Derfor må den både si at vi frelses «bare ved tro på Jesus Kristus» — som den katolske Jerusalem-bibelen oversetter Gal. 2, 16 — og at vi frelses ved «en tro, virksom i kjærlighet». (Gal. 5, 6.) Vi må lytte til Skriften i «dens hele Omfang eller Sammenheng», skriver Hans Nielsen Hauge. Da vil man finne, fortsetter han, at «Kristus vel priser Troen som en Ting, hvorved vi forsikres om Salighed, men at han ligesaa ofte, ja langt oftere henviser Menneskene til at bevise sin Troe i Gjærningen.»

Rektor Wisløff har fullstendig rett: «Vi blir frelst av nåde, ved tro alene. Der burde ikke reises tvil om den sak.» Men så føyer han til at «denne dyrebare sannhet kan aksentueres noe forskjellig med tanke på de kristnes hellige liv». Det er en slik noe mer nyansert aksentuering jeg her har forsøkt. For — jeg siterer igjen Wisløff — ingen av oss bør tenke at han har forpaktet all visdom. «Vi kan ha noe å lære av folk fra andre evangeliske samfunn», skriver han. Mon der ikke også er noe å lære av Den katolske kirke? Den økumeniske vekkelse i vår tid er innledningen til en slik samtale der vi i gjensidig respekt og kjærlighet søker å lære av hverandre, for i fellesskap å trenge dypere inn i den ene guddommelige sannhet som gjør oss alle ett i Jesus Kristus.

«MENINGSLØST»

Vi er blitt gjort oppmerksomme på et uklart punkt i forbindelse med vår lederartikkel i forrige nummer av «St. Olav»:

Vi nevnte bl. a. norske skolebøkers generelt tendensiøse fremstilling av religionskrigene, der katolikkene gjennomgående er skurken og protestantene helten. Mens de katolske hærene helst «drar herjende fram», er f. eks. Gustav Adolfs svenskehær nærmest som lysets sendebud å regne for. For tydelighets skyld skal vi da understreke, at vi på dette punkt ikke sikter spesielt til den lærebok i verdenshistorie av lektor Sigurd Host, som vi senere beskjeftiget oss spesielt med, og som også inneholder følgende pasus: «Krigen drog ut år etter år, med stadige plyndringer og ødeleggelser; svenskene var til slutt ikke bedre enn leiehærene.»

Kirken frykter ikke selv de mest omfattende sosiale reformer, dersom de bare er basert på rettferdigheten og kjærligheten. Nettopp derfor kan den ikke annet enn fordømme kommunismen. Og ingen må komme og forlange av oss katolikker at vi i en misforstått «nasjonal enhets» navn, tier med vår avstandstagen fra dets doktriner. For det ville bety at vi forrødte de dypeste og mest grunnleggende av våre egne prinsipper.»

Slik konkluderte de kubanske biskoper det hyrdebrev som den 7. august ble lest opp i alle Cubas kirker, et hyrdebrev som ble møtt med en storm av indignasjon og raseri hos Fidel Castro og hans folk, som nå beskylder geistligheten for å være reaksjonære Franco-tilhengere, som forfører det kubanske folk. Ikke desto mindre var forholdet mellom Fidel Castro og det kubanske hierarki i den første tiden etter hans maktovertagelse preget av stor hjertelighet. Hva er det som har hendt i mellomtiden?

Fidel Castro overtok makten ved årsskiftet 1958/59. President Batista hadde sittet med diktatorisk makt siden 1952; hans regime hadde skapt en politistat av groveste kaliber, som ikke vek tilbake for de verste voldshandlinger for å trygge sin stilling. Katolikkene hadde helt fra begynnelsen vært passive motstandere av regimet, selv om Batista alltid sørget for å unngå et alt for åpent brudd med kirken. Etter som årene gikk, ble motsetningene stadig skarpere. Et tydelig uttrykk for dette ble et manifest, utsendt av den katolske ungdomsbevegelsen i februar 1958, der regimets undertrykkelse av den personlige frihet og krenkelse av menneskerettighetene, torturen og mordene, ble åpent angrepet. Den katolske ukeavisen *La Quincena* ble også, tross sensuren, en viktig faktor i motstanden. Flere av de lende unge katolikkene ble torturert og myrdet av politiet, og da Castro startet sin opprørsbevegelse, var det ikke minst katolikker som sluttet seg til ham. Flere prester, som fungerte som feltprester for opprørerne, er samstemmige i sine vidnesbyrd om at storparten av de kjempende bekjente seg åpent som katolikker. Andre av geistligheten var aktivt engasjert i undergrunnsbevegelsen, og over alt hvor Fidel Castro dro frem, ble han hilst hjertelig velkommen av prester og biskoper. En av dem som ventet seg meget av ham, var erkebiskopen av Santiago, Mgr. Perez Serantes; Mgr. Serantes hadde forøvrig allerede en gang reddet Castros liv da han etter et mislykket kupforsøk var nær ved å bli Batistas fange.

Fidel Castro ga også i sine første erklæringer uttrykk for at Kirken kunne ha god årsak til å stole på at en bedre og lykkeligere tid nå opprant for Cuba. Stadig gjentok han hva han allerede hadde sagt til en av sine gamle lærere, jesuittpater Llorente, allerede før maktovertagelsen:

«Jeg vil absolutt være katolikk . . . Vi vil ha de beste folkene med oss, og blant dem er katolikkene. Når det gjelder jordreformen, er den lovgivningen vi har i tankene, inspirert av pave Leo XIII's ensyklika *Rerum Novarum*.»

Øg redaktøren for *La Quincena*, pater Biain, skrev: «Den sosiale doktrine som inspirerer Castros revolu-

PÅ CUBA?

sjon, ligger klart på linje med den sosiale kristendom som de kristelig-demokratiske partiene representerer i andre land. Vi katolikker kan ikke stille oss avventende i denne situasjon, øyeblikket krever av oss et oppriktig samarbeid med det nye regime.»

Allerede i revolusjonens første måneder hendte det imidlertid ting som ga katolikkene en del å tenke på.

Der var for det første det blodige oppgjøret med det gamle regimes tilhengere. Flere hundre politifolk og militære ble skutt etter summariske retterganger. Kirken erklærte at vel måtte rettferdigheten skje fyldest, men bønnfaldt likevel om at man viste størst mulig skånsomhet, og erkebiskop Serantes ba om at dødsstraff ikke måtte bli anvendt. Her vendte imidlertid Castro det døve øret til, og ofte utartet rettssakene til rene folkeforlystelser.

Det første tegn på et alvorligere motsetningsforhold mellom regimet og kirken var imidlertid den skolepolitikken som begynte å avtegne seg. Ikke bare nektet regjeringen å la religionsundervisning innføre i skolene, slik kirken sterkt ønsket, men den begynte også å legge hindringer i veien for de få frie skolene som fantes, og det nystiftede katolske universitetets rettigheter ble sterkt redusert.

Når det gjaldt jordloven hadde Castro derimot kirken sterke støtte — til tross for at den på et par punkter mer var inspirert av marxistisk enn av kristen tankegang, som erkebiskop Serantes sa. «De kristne er forpliktet i sin samvittighet til å være med på å sette jordreformen ut i livet,» erklærte hjelpebiskopen av Habana, Mgr. Diaz. Og jordreformen er uten tvil kjernepunktet i den kubanske revolusjon. Den ble vedtatt i mai 1959 og umiddelbart satt ut i livet. De store eiendommene ble stykket opp og fordelt mellom småbrukere og husmenn. På denne måten ville man sikre at jorden virkelig ble fullt utnyttet, og samtidig oppnå at det kubanske jordbruket ble mer flersidig

Fidel Castros bror Raúl i samtale med erkebiskop Perez Serantes, som engang reddet Fidels liv.

enn det som hittil hadde vært tilfellet. Landet hadde hittil nesten utelukkende produsert sukker, dertil tobakk. Dermed var Cubas økonomi fullstendig avhengig av sine eksportland, først og fremst USA. Og det er spørsmål om ikke USA's fiendtlige holdning til Castro og jordreformen må ta sin store del av skylden for radikaliseringsregimet og dets nå åpne kirkefiendtlighet.

I løpet av det året som er gått siden Castro for alvor tok kampen opp med de økonomiske problemene, har iallfall kommunistene, som i begynnelsen forholdt seg passive overfor hans revolusjon, fått fast fot innenfor den; man vet hvordan Sovjet har visst å utnytte USA's uvilje overfor Castro. I det lengste har hans eldste og mest trofaste tilhengere blant katolikkene, legfolk som geistlige, villet forsvare hans nasjonale politikk — også overfor angrep blant annet fra amerikanske katolikker. Ennå i april i år erklærte pater Biain: «Et veldig sosialt arbeid er i ferd med å bli gjort, et arbeid som gir de fattige håp om å kunne leve et menneskelig liv. Og folket har gitt seg i kast med å arbeide, for første gang, fordi det nå virkelig har håp om å kunne tjene noe ved det.» — Kort etter måtte imidlertid Mgr. Serantes sende ut en alvorlig advarsel: «Kommunismen står ikke lenger for døren, den er midt iblant oss;» og tolv katolske organisasjoner undertegnet en protestklæring mot revolusjonens stadig sterkere venstre fløy. Den kristelig-demokratiske bevegelsesleder måtte flykte til USA, og i juni innstilte bevegelsen sin aktivitet — «inntil full yringsfrihet er gjeninnført på Cuba». For øyeblikket er revolusjonens radikale fløy, under anførsel blant annet av Fidel Castros bror, Raúl, i ferd med å innføre et nytt diktatur på Cuba, som mer og mer nærmer seg et kommunistisk regime. Fidel kommer stadig med voldsomme trusler om å «rense» kirken. Og biskopenes hyrdebrev av 7. august var ikke en unnsigelse av Fidel Castros sosiale revolusjon. Men den var en unnsigelse av dette regimet. Fremdeles venter Cuba på rett og frihet.

KATOLSK FORUM

DOMINIKANERNES FOREDRAGSAFTENER

Neuberggt. 15, Oslo

Tirsdag 27. september kl. 20:

ER PROTESTANTENE HERETIKERE? ved pater Finn Thörn.

Motreformasjonen definerte og bekjempet de protestantiske kristne som heretikere. Men katolikker omtaler også ofte protestantene som «være i troen fraskilte brødre». Er det to sider av samme sak, eller er der ber skjedd et mentalitets-skifte? Hva mener egentlig katolikkene om ikke-katolske kristnes Gudsforhold?

Tirsdag 4. oktober kl. 20:

T. S. ELIOT — FRA ELFENBENSTÅRN TIL MENNESKELIGHET ved redaktør Lars Roar Langslet.

I over en menneskealder har den engelske dikteren og Nobelpris-vinneren T. S. Eliot vært noe av et orakel i Vesterlandene, både gjennom sin diktning og sin litteratur- og kulturkritikk. Lars Roar Langslet vurderer utviklingen fra en fjern og kjølig estetiker til anglo-katolikkens inn-trengende engasjement i menneskers liv og grunnleggende problemer.

ABORTUS PROVOCATUS

De katolske biskopers felles-erklæring

Den norske lovgivning angående adgang til svangerskapsavbrytelse — *abortus provocatus* — er i støpeskjeen og vil med det første bli tatt opp til ny vurdering såvel i den lovgivende forsamling som i den offentlige opinion.

Vi, de katolske overhyrder i Norge, anser oss for samvittighetsforpliktet til i den anledning klart og offentlig å markere visse prinsipper som vi med hele den kristne tradisjon anser for grunnleggende, når det gjelder menneskers sosiale samliv og ansvar for hverandre. Vi vender oss ikke bare — i den kristne åpenbarings navn — til dem som deler vår tro, og som i Kirken anerkjenner sin åndelige Mor og moralske læreautoritet. Kirken er også naturrettens vitne og fortolker, og henvender seg med rette til alle mennesker om deres dybeste naturlige anliggender.

Respekten for og beskyttelsen av det ufødte barn i mors liv er et slikt grunnleggende anliggende. Vi vet av erfaring at Kirkens stemme bare i liten utstrekning vil bli hørt med dypere forståelse i det miljø vi lever i og i den tid som er vår. Det endrer ikke vår plikt og vår rett til å tale et advarende ord ved en milepel der det gjelder mangfoldiges liv eller død.

Livet er hellig.

Ingen er nærmere til å nyte godt av den meget omtalte «Ærefrykt for livet» enn det menneskefoster hvis skjebne restløst avhenger av vår vilje til å ofre noe for dets rett til livet. Mennesket er *ikke* livets opphav eller herre, og dets mer eller mindre vilkårlige overgrep mot det ufødte barn er en hånd løftet i tross mot selve Skaperviljen.

Der finnes ingen tankemessig holdbar mulighet — heller ikke for dem som forkaster den kristne tro — for å frakjenne fosteret menneskeverd og menneskevesen. I samme utstrekning som et samfunn erkjenner det som sin oppgave å verne om den menneskelige person, og da ganske særlig om det svake, sakesløse menneske — i nøyaktig samme utstrekning må dette vern betingelsesløst gjøres gjeldende også til beste for det menneske som ennå lever i mors liv.

Vi er ikke ufølsomme eller uforstående overfor de farer, de lidelser eller de hjertetyngende sosiale problemer som morskallet kan innebære. Og vi ønsker at ikke bare kristen nestekjærlighet, men også samfunnets ytterste medisinske og sosiale hjelpemidler må settes inn til beste for den mor som bærer frem og føder sitt barn — ganske særlig dersom svangerskapet truer hennes helse eller hennes liv.

Men ikke bare Evangeliets, men også den naturlige menneskelige etikks lover forbyr oss å drepe sakesløst liv for å redde andre. Hva enhver domstol i et sivilisert land ville dømme som en forbrytelse dersom det skjedde mellom voksne mennesker, det må desto sterkere gjøres gjeldende overfor det vergeløse foster. Barnets rett til livet er uomtvistelig og hviler i siste instans i en guddommelig vilje som vi ikke har rett til å disponere over. Et samfunn som lovfester adgangen til dette overgrep, selv om det er ut fra sub-

BLIKK på TIDEN

LITT FOR ENKELT

■ Utenriksredaktøren i «Dagbladet» — Ragnar Vold — er en labil og temperamentsfull herre som skyter raskt og uvørent fra hoften. Det innebærer at han nå og da treffer påfallende langt fra blinken, ganske særlig når han vil filosofere. Som i en betraktning (10. september) over FN og Afrika, der man plutselig til sin overraskelse snubler over følgende åpenbart sene nattetanke:

«Noen fatalister tror på det «uavvendelige» i politikken. Det som skjer, det må skje. Men historisk erfaring taler ikke for dette, men mot det. Ellers kan en jo bare legge seg pladask ned og la tingene skje, la seg vettskremme eller bli kyniker, dyrke sin egen hage eller flørte med katolisismen, det skal jo være så fint i yngre intellektuelle kretser som ikke har andre måter å gjøre seg interessant på.

En må ville noe. Der det er vilje er det en vei.»

Nå har redaktøren for det første kommet til å rote sammen sine kartotekkort: Hva «fatalisme» angår turde katolisismens understrekning av menneskets frie vilje og ansvar være en solidere kur enn selv det dagbladske ortodoksi. Det er jo nemlig ikke fritt for at hans egen avis iherdig forenkler gjennom hele etterkrigstiden har sett på nær sagt *hvilken som helst* utvikling av kolonistyret som både et gode og en nødvendighet. Der har visst ikke vært megen tvil der i gården om at i Afrika satt den hvite mann med hele den rasjon arvesynd som tilkommer kontinentet.

jektivt menneskevennlige motiver, stiller seg dermed i motsetning til Guds lov i det grunnleggende forhold til liv og død.

For snart tusen år siden begynte den katolske kirke sitt kristningsverk i dette land ved å forby våre hedenske forfedres utsetning av det uønskede barn til døden. En moderne kirurgisk teknikk kan ikke dekke over at ved *abortus provocatus* er det prinsipielt sett det samme som skjer — og under et større ansvar, fordi vi har kjent Evangeliet. Vi tror at en mer rett-tenkende ettertid vil måtte sammenholde vårt århundres levestandard og uhorste materielle ressurser på den ene side og våre overgrep mot fosteret på den annen — og dømme oss hårdt.

Våre egne prester og øvrige trosfeller foreholder vi, under vårt ansvar som hyrder og veiledere, det dype alvor med hvilket de som kristne må gjennomtenke og begrunne sitt standpunkt i en så viktig sak. «Enhver være sikker i sitt eget sinn,» sier Apostelen. Hos oss må respekten for det liv Gud har skapt og gjort oss til sine medskapere i, være uforbeholden. Likesom vi ufortrødent — uten å dømme våre medmennesker — må bli ved i bønnen om klarsyn og samvittighetsfullhet hos dem som etter sitt beste skjønn og i god tro påtar seg ansvaret for og utformningen av denne skjebnesvangre del av lovgivningen:

«Styrk den kirkelige og verdslige øvrighet i alt godt, så den må fremme det som er til din guddoms ære, til vår frelse og til hele kristenhetens vel.»

8. sept. 1960.

Jac. Mangers,
Oslo.

Johs. Rùth,
Trondheim.

Johs. Wember,
Tromsø.

Kongo-tragedien lærer oss en annen historie. Noen dager tidligere (3. september) kunne Ragnar Vold's egen avis bringe en UPI-melding fra Elisabethville der det blant annet heter:

«Lumumbas tropper begikk en ny ugjerning i går da de tvang seg vei inn på en misjonsstasjon i Bakwanga og hogg ned 70 balubaer med økser og jungelkniver. Massakren fant sted etter at en avdeling av de kongolesiske troppene ble beskutt i nærheten av misjonsstasjonen.

Onsdag trengte soldater fra Lumumbas Force Publique seg inn på et barnehjem og myrdet samtlige barn. Selv barn som i redsel klynget seg til de katolske presters kjoler ble skånselsløst myrdet.»

Ragnar Vold's forestillinger om det han kaller «flørt med katolisismen» er visst simpelthen ikke helt *up to date*.

KRISTENDOM OG KUNST

■ I et intervju med journalist Reidar Husebye («Vårt Land» 27. august) uttaler maleren Håkon Stenstadvold seg blant annet om kirkekunsten ute og hjemme. Det er en samtale som sammenfatter hva mange føler:

Håkon Stenstadvold — det kristne oppdrag er krevende.

jeg har å ta mer hensyn til hva jeg vil uttrykke enn til om det formelle er tiltalende og delikat. Men dette miljø er også mer krevende.

Ser man på utviklingen i europeisk målestokk, er det neppe for drøy påstand at mye av det fineste i etterkrigtidens kunst er skapt nettopp innenfor den kristne kunsten — det har virkelig vært arbeidet iherdig og grundig for å avlokke emnene nye sider.

— Hvordan er Den norske kirkes stilling til arbeid av denne art?

— På samme tid både for villig og imøtekomende og for ukynndig. Det er jo for eksempel forbausende at det i det teologiske studium ikke er plass til skikkelig drøfting av kirkekunsten, dens symboler, deres funksjon og muligheten for at de forblir virksomme. Det eneste lyspunkt her representerer Norsk Kirkeakademi, som ved sine kunst-konferanser og sin permanente gruppe for kirkekunst, virkelig har skapt konfrontasjonsmuligheter begge parter har stort utbytte av. Dette tiltak, som alt har båret rike frukter, må ikke få lov til å sygne hen!

BOKEN I FARE

■ I en riktig branntale på en «bokfest» ihøst har forlagsdirektør Henrik Groth slått alarm: Våre skatter og vår kulturpolitikk tyner langsomt, men sikkert folks forhold til boken, til litteraturen. Snart har de halv- eller hel-amerikanske ukebladene og bildemagasinerne overtatt lesekraften herhjemme, dersom vi fortsatt skal straffe bokproduksjonen og lette underholdningspublikasjonen. Det kan i løpet av et par generasjoner redusere oss til en provins praktisk talt uten levende egenlitteratur.

Husker vi ikke feil, var Henrik Groth en av medundertegnerne av det famøse og velglemte «Kulturbrevet» etter siste krig. Hans kulturbekymring er altså ikke av igår, og den er

konsekvent og vel gjennomtenkt innenfor litteraturens eget perspektiv. Redaktør Bjarne Høye kan ikke dy seg for å forlenge dette perspektivet en smule, når han i en leder-kommentar («Vårt Land» 7. september) skriver:

«Men kanskje også litteraturen selv trenger noe av en indre fornyelse for bedre å kunne finne kontakten med selve kulturens hemmelige kildespring? T. S. Eliots tese er at kultur er noe som ikke kan oppstå eller utvikle seg uten i forhold til en religion, — at et folks kultur er i karnasjonen, i stort og smått, av dets religion. Religionen gir livet en klar mening og kulturen et grunnlag som frelser fra tomhet og fortvilelse.

Hvor mye henger bokkrisen sammen med en kulturkrise hvor litteratur og bøker som så mye annet er revet løs fra den religiøse undergrunnen som betinger dens rette trivsel og vekst. Det er spørsmål som så mye av dagens litteratur naturlig bringer på bane i samband med talen på bokfesten.»

UTBREDT MISNØYE

■ Det var unektelig noe av et misnøyens skred Gudmund Stang utløste da han, som vi gjorde rede for i siste nr. av «St. Olav», rusket opp i den tendensiøse historieundervisningen i våre skoler. De ansvarlige har lovt bot og bedring, og andre har utvidet søkelyset til andre skolebøker som heller ikke slipper så godt fra en nærmere undersøkelse.

I en kronikk («Morgenbladet» 3. september) beskjeftiger lektor Harald Ranheimsæter, som omhyggelig fritar seg for mistanken om å være katolikk eller MRA-mann, seg med det groteske synet på middelalderen som fremdeles ofte er å finne i norske skolebøker:

«Hvordan kan for eksempel middelalderen fremtre i rettfærdigere belysning og mer forstås ut fra sine egne forutsetninger, når ikke få av våre historikere og lærebokforfattere fremdeles temmelig ensidig vurderer åndelige bevegelser og fenomener ut fra et positivistisk, undertiden marxistisk skjema? (...)»

Når man leser enkelte av våre lærebøker i historie for den høyere skole (realskole eller gymnas), blir man stadig slått av at forfatterne umulig kan ha satt seg ordentlig inn i det svære nyrådningarbeide på historiens mark som representeres ved nythomistene. Hvis lærebokforfatterne hadde en ærlig vilje til å sette seg inn i det essensielle ved skolastikken og virkelig studerte den aristotelisk-thomistiske filosofi — uten å falle tilbake til velkjente forvrengninger — ville nok mangt og meget i våre lærebøker fremtre i ny belysning. Det er selvsagt ikke meningen at våre realskoleelever skal belæres om noen slags filosofi, men den lærebokforfatter som virkelig har satt seg inn i grunnprinsippene i thomistisk tenkning — f. eks. gjennom Chestertons like lettfattelige som elegante bok om Thomas fra Aquino — ville aldri prestere de uhyrligheter som man fremdeles kan se på prent i norske lærebøker, når det gjelder vurderingen av den katolske kirke kontra protestantismen.»

Noen dager senere skrev en annen ikke-katolsk kronikør — Lars Roar Langslet — om «Intoleranse som skolepensum» («Morgenbladet» 8. september), og understreket hvor *alminnelig* den grovt anti-katolske tendensen er i våre skolebøker: «Rollene er fordelt engang for alle, og den katolske kirke spiller skurkerrollen hos dem alle. Så uproblematisk blir historien når den omformes til moralitetsspill.»

Langslet har tatt for seg en av de bøker han selv brukte i gymnasiet, rektor A. St. Langelands «Verden etter 1815». Han synes det er et ubehagelig gjensyn, «det er en historiefremstilling som formelig oser av intoleranse». Og etter å ha gjengitt en rik flora misforståelser og feiltolkninger konkluderer han:

«UNESCOs fremstøt mot rasediskriminerende tendenser i lærebøkene har gitt seg positive følger i større aktpågivenhet. Men den religiøse intoleranse blomstrer fremdeles giftig i skolens lærebøker. Det kunne være på tide å fjerne den.

Selv Undervisningsrådet, med sin rørende tro på at alt som representerer en gjennomgående tendens i norske lærebøker, dermed er opphøyet til ukrenkelig sannhet, bør kunne forstå at tiden er moden for å stille redelighetskrav høyere enn pietet mot mosegrodde fordommer.»

Rektor Langelands reaksjon («Morgenbladet» 13. september) var like overraskende som den var imponerende: En uforbe-

In memoriam

FINN HALVORSEN

Fra Italia kom plutselig det sørgelige budskap om forfatteren Finn Halvorsens død. Italia var Finn Halvorsens annet fedreland. Dit søkte han ofte, og dit hadde han igjen søkt for å få ny inspirasjon til sin diktning. Hans siste lovende roman «Jomfruen, helgenen og banditten» fra italiensk miljø ga rike løfter for hans videre produksjon. Løftene vil aldri bli innfridd. På jernbanestasjonen i Milano innhentet døden ham.

Finn Halvorsen ble 68 år gammel. I norsk litteraturhistorie inntar han en markert stilling i tiden mellom de to verdenskriger. Han debuterte som forfatter i 1918 med romanen «I skriftestolen». Hans egentlige litterære gjennombrudd kom i 1924 med «Den kolde vår». Av hans senere romaner kan nevnes «Mot Dag» fra 1930, der han gir en interessant skildring av det moderne Oslo. Han har også vist sine evner som dramatiker: Flere av hans skuespill har vært oppført på Nationaltheatret, det siste, «Den fattige fra Assisi», i 1940. I den senere tid har det vært stille om hans navn, inntil han med sin siste roman gjenerobret sin plass som en skribent med ett i våre forhold særpreget talent.

Hans utvikling i årene etter krigen førte ham inn i en selvransakelse og åndelig fornyelse som vi ikke minst nå ved hans bortgang bøyer oss i ærbødighet og respekt for. Det var en ny mann som nå holdt på å gjeninnta sin plass i norsk åndsliv. Derfor er budskapet om hans plutselige død så tragisk. Norge har mistet en forfatter som ennå kunne ha gitt oss vesentlige og blivende verdier. Og Den katolske kirke har mistet en from og trofast sønn. Hans faste plass i St. Dominikus kirke står nå tom. Men selv er han gått inn til den klarhet og fred som er lovet dem som har stridd troens gode strid. Vi lyser fred over Finn Halvorsens minne.

Finn D. Thorn.

CHR. J. K. MÜLLER

En av de eldste i St. Olavs menighet, grosserer *Christian Josef Kirschay Müller*, døde stille den 6. september, 91 år gammel. Han var født i Brevik i 1869. Dengang var St. Olavs menighet den eneste katolske menighet på Østlandet, og dåpen ble forrettet av pater J. D. Stub, som da var sogneprest ved St. Olavs Kirke i Oslo. Chr. Müllers barndomshjem kom imidlertid til å ligge på Vestlandet, i Skudeneshavn, der hans foreldre var bosatt endel år. Etter avsluttet skolegang slo han inn på handels-

holden innrømmelse av at læreboken, som ble skrevet i 1945 «er intolerant, og at dette skyldes fordommer». Rektor Lange-land gir Langslet rett i at fremstillingen av den katolske kirke «er unyansert, ensidig og misvisende», men peker på at han gjennom sitt arbeide i UNESCO er kommet til helt andre standpunkter. «Hvis jeg skulle ha skrevet min lærebok idag, tror jeg den ville ha vært mer tolerant og riktig i omtalen av kato-lisismen og meget annet.»

Det turde være hva man kaller konstruktiv, byggende kritikk!

Frater Candidus.

veien, fikk sin utdanning i Norge, Tyskland og Frankrike, og startet så sin egen velrenommerte agentur- og gros-sistforretning i Oslo.

Alle som kjente Christian Müller så opp til ham som til et godt og venneselet menneske og en solid og dyktig forretningsmann. Også i sin menighet, St. Olav, gjorde han en betydelig innsats. I hele 31 år var han medlem av menighetens syndikat og nedla et verdifullt arbeid der. Interessen for Kirkens vel var alltid levende hos ham, og inntil sykdommen hindret ham, var han trofast å finne på sin vante plass i kirken.

Rekviemmesse ble holdt i St. Olavs kirke den 10. sep-tember og gravferden fant sted på Vestre Gravlund. Han hvile i fred!

F.

Pater Wetter S.J. i Studentersamfundet.

Lørdag 24. september taler en av de ledende eksperter på moderne kommunisme, den 49-årige jesuittpateren *Gustav Wetter*, rektor ved Collegium Russicum (det pavelige orien-talske institutt i Rom) i Det Norske Studentersamfund. Wetter's emne er «Der dialektische Materialismus und sein Bild vom Menschen». Der er adgang for alle interesserte.

INSTITUTTET

FOR

SAMMENLIGNENDE KULTURFORSKNING

Som ledd i Instituttets studium av folkevandrings-tiden arrangeres der i dagene 26.—30. september en serie forelesninger over *munkevesenets opprinnelse og utvikling*, ved kirkehistorikerne

— *Jean Gribomont OSB*, som mandag, tirsdag og onsdag og fredag kl. 18.15—19 taler om «L'ORIGINE DU MONACHISME EN EUROPE ORIENTALE»

— *Anscari Mundò OSB*, som mandag og onsdag kl. 19.15—20 og torsdag kl. 18.15—19 taler om «LE DEVELOPPEMENT DU MONACHISME EN EUROPE OCCIDENTALE»

— professor *John Ryan SJ*, som tirsdag, torsdag og fredag kl. 19.15—20 taler om «MONASTICISM IN IRELAND».

Forelesningene holdes i Nobelsalen, Drammensveien 19. Fri adgang for alle interesserte.

FOSTERHJEM

for baby guttebarn søkes snarest. Henv. St. Olav.

DE RINGER . . .

VI BRINGER

BILLETTER OVER HELE VERDEN

METRO REISEBUREAU A.S

Karl Johansgt. 31 - Oslo - Sentrb. 33 32 80

KATOLSKKE SPEIDERE

En oppfordring til katolske foreldre.

Vi tillater oss på denne måten å minne foreldrene til de unge og eldre guttene i våre katolske menigheter i Oslo om at det for mer enn 30 år siden ble dannet en katolsk speidertropp her i byen. Troppen — 11. Oslo har fremdeles sitt hovedkvarter i Akersveien 5, der de eldre guttene, fra 11 år og oppover, møtes hver tirsdag kl. 18. De yngste, de såkalte ulvunger fra 7 til 11 år, møtes hver onsdag kl. 17 samme sted.

Hva speiderarbeidet går ut på, antar vi er tilstrekkelig kjent blant de fleste av foreldrene. Det vi imidlertid vil understreke, er at arbeidet drives i katolsk miljø, noe som utvilsomt ikke minst har betydning for de av guttene som går på ikke-katolsk skole.

Speiderbevegelsen gir ikke bare et bidrag til guttenes utvikling rent fysisk, men bibringer dem også

sans for åndelige verdier som kameratskap, tjenstvillighet, ansvarsbevissthet.

En vesentlig betingelse for troppens eksistens, — og da særlig i våre forhold der katolikkene bor så spredt, og hvor fremmøteprosenten derfor må bli lavere enn vanlig — er en stadig rekruttering av nye medlemmer. Det er derfor at vi retter denne appell til foreldrene. Ved å vekke interesse for vår speidertropp hos guttene kan De gjøre oss en stor tjeneste, samtidig som De dermed støtter Kirkens arbeid for å holde kontakten med de unge levende.

Vi er også interessert i å komme i kontakt med ungdom i alderen 18 til 21 år som kunne tenke seg å støtte opp om speiderarbeidet.

Nærmere opplysninger om våre katolske speidertropper i Oslo, vil De alltid kunne få av vår speiderprest

*Pater Arno Gerritsma,
Urtegt. 29, tlf.: 68 08 68.*

UTLANDET

RUSSLAND: ENNÅ IKKE FERDIG MED KRISTENDOMMEN!

I Frankrike og andre land er den nye vitenskap som går under navn av religionssosiologi, med fordel tatt i bruk i religionens tjeneste. Ut fra en såvidt mulig strengt vitenskapelig analyse av den religiøse tilstand i et gitt område, søker man å finne den mest effektive fremgangsmåte til å eliminere de faktorene som virker i antireligiøs retning.

Et nummer av det russiske tidsskriftet *Kommunist* vidner om at man også der nå har tatt denne vitenskapen i bruk — men med et annet formål, — nemlig det å finne de mest effektive måter å avlive enhver religiøs tro på. Det forhindrer ikke at analysen selv byr på atskillig av interesse — så meget mer som den nødvendigvis er atskillig mer å stole på enn de vanlige propagandauttalelser om den religiøse tilstand i SSSR.

Det viser seg da at troen fremdeles er levende i store lag av folket. Enquêten har tatt for seg befolkningen i landdistriktene omkring Moskva, og av forfatterens uttrykksmåte kan man slutte at det blant disse bøndene ennå er en majoritet som iallfall har en viss tro i behold (selv om den religiøse praksis ikke følger med). Selvfølgelig dreier det seg i første hånd om den eldste generasjon — de over seksti. Men selv hos mellomgenerasjonen, hvor bare mindretallet er kirkelig gift, lever troen i en forbausende utstrekning — det gjelder fremfor alt kvinnene. Og de igjen har igjen sitt store ansvar for at det fremdeles finnes ungdom som ikke forstår at religionen er en kreftskade på samfunnet.

Et av de kriteriene på at der ennå er «religion» i et hus, er helgenbildet — ikonen. Og selv der hvor den bare finnes som en rent verdslig «souvenir» fra gamle dager, kan den være farlig nok, den kan gi anledning til så mange slags samtaler... Det andre hovedpunktet er de religiøse høytidene, — de private, som dåp og ekteskap, og de offentlige. Disse siste — jul, epifani, påske, pinse — er så intimt forbundet med en tradisjonell verdslig feiring at selv kollektiviseringen ikke har kunnet få bukt med dem. Og flere og flere er det blitt, siden den strenge undertrykkelsen av kristendommen i tredveårene, som lar barna sine døpe og sitt ekteskap velsigne av presten. Motiv: Det er iallfall mer høytidelig slik, ekteskapsinngåelse på rådhuset har ikke nettopp noe festlig preg.

Mot all denne praksis tordner da enquêtens opphavsmenn. Det er ikke nok at ungdommen er simpelthen uvitende om religionen, det fører bare til at de i første omgang anser den for et uskadelig stykke tradisjon, for så kanskje i neste omgang å bli influert av den selv. Ungdommen må engasjeres aktivt i kampen for ateismen og mot kristendommens samfunnsønde. Og blant midlene som foreslås, er da først og fremst at der må skapes kommunistiske, nye og progressive måter å feire slike ting som fødsel og ekteskap på.

Enquêten kan selvfølgelig ikke gi noe fullstendig bilde av de faktiske forhold på det religiøse område. Det er tydelig at de som har ledet den, selv har temmelig rudimentære ideer om hva den kristne tro egentlig består i. Og det er således umulig å få slått fast i hvilken grad de religiøse skikker, som altså ser ut til å være temmelig utbredt, også svarer til en *overbevisning*.

Men allikevel er enquêten interessant, — av to grunner: Den viser, på en helt ubestridelig måte, at der til tross for førti års undertrykkelse og til dels terror fremdeles må finnes et visst kristent grunnlag i vide kretser av det russiske folk. Og den vidner om at den antikristne propaganda nå skal føres inn i en ny fase. Den «vitenskapelige» bevisførsel av Guds ikke-eksistens har spilt fallitt. En positiv appell til folks *følelser* skal nå forsøkes. Men det skal holde hårdt for den abstrakte og igrunnen livsfjerne marxistiske ideologi å lykkes i det. Det synes klart nok, at fikk Kirken muligheter for en fri forkynnelse i Russland, kunne store skarer vinnes for en aktiv og kjempende kristendom.

BELGIA

Preste-statistikk.

Det belgiske tidsskriftet «Eglise vivante» har anstillet en undersøkelse over preste-tettheten i de katolske land, med tallene fra 1959 som grunnlag. Den slår fast at der i Tyskland er en prest pr. 1 084 katolikker. Med sine 30 182 prester for en katolsk befolkning på 32,7 millioner katolikker har Tyskland forholdsvis lite prester, sammenlignet med andre land. Best er forholdene i Sveits, der en regner en prest pr. 454 katolikker. De tilsvarende tall for Holland og Irland er henholdsvis 494 og 531.

Det største antall prester teller den italienske klerus, med sine 61 553 prester, hvilket blir en prest pr. 766 katolikker. Dernest følger USA med 51 112, Frankrike med 50 931 og Spania med 35 407.

BULGARIA

Farlig klosterbesøk.

Meldingene om de kristnes kår under det kommunistiske diktaturet i Bulgaria er få og forstemmende. Symptomatisk er en artikkel i ungkommunistenes organ «Narodna Mladesch», der det klages over at kirkene setter seg ut over betingelsene for religionsfriheten. Der siktes til at kirken har arrangert fellesreiser for kristen ungdom til klostre og kristne minnesmerker. Staten tolererer gudstjenester innenfor gudshusets fire vegger, skriver avisen, men kan ikke akseptere denslags utflukter som lovlig kirkelig virksomhet.

FORMOSA

Katolsk universitet opprettes.

Tallet på katolikker har i det siste tiår steget fra 50 000 til over 200 000 på Formosa, og tallet på prester er steget fra 40 til 500. De fleste av de nye katolikker er flyktninger fra det kinesiske fastlandet, men mange har sluttet seg til Kirken etter flukten fra den kommunistiske «folkerepublikken». Pave Johannes XXIII har betrodd den landflyktige erkebiskopen av Nanking, Mgr. Paul Yu-pin, oppgaven å gjenreise det kinesiske katolske universitet som kommunistene har lukket i Peking. Det er meningen at det skal reises i Taipei — hovedstaden på Formosa. Med et bidrag på 100 000 dollars fra Vatikanet og løftet om nesten en million dollars fra erkebiskopen av Boston, kardinal Cushing, håper Mgr. Yu-pin å kunne bygge opp en av de beste høyskoler i Det fjerne Østen. Lærerstabben vil bli internasjonal. Til neste år vil de første 100 studenter kunne rykke inn, og før 1965 skal universitetet være utbygget til å huse 12 000 studerende.

ITALIA

Katolsk filmpris.

Den internasjonale katolske filmcentral OCIC har på en festival i Venezia tildelt den franske filmen «Dialogue des Carmelites» (omtalt i «St. Olav» nr. 15) sin pris for året 1960. Prisen tildeles det filmverk som i størst grad menes, gjennom høyverdig filmkunst, å ha «bidratt til å fremme åndelig vekst og menneskelige verdier».

I forbindelse med utdelingen kom erkebiskopen av Venezia, kardinal Urbani, inn på filmreklamen, og fordømte skarpt den publisitet som utnytter filmstjernerne privatliv. Der skapes her en genre, hevdet han, som søker å få folk til å tro at filmskuespillerne fritt kan sette seg ut over de etiske lover som gjelder for alle mennesker. Kardinalen understreket også i hvilken grad filmen kan anvendes som et farlig og nedbrytende propagandamiddel, og oppfordret katolske troende til å gjøre en positiv, byggende og menneskevennlig innsats i filmkunsten.

KONGO

Biskop arrestert.

Biskop Josef Nkongolo av Luebo i Kasai-provinsen ble den 31. august arrestert av utsendinger fra statsminister Lumumba, åpenbart fordi biskopen hadde protestert overfor kommandanten av

regjeringstroppene i Kasai mot at et stort antall menn, kvinner og barn var blitt skutt ned uten videre. Biskop Nkongolo ble ført til provins-hovedstaden Luluaburg, og senere frigitt, etterat at provins-regjeringens sjef hadde nedlagt protest.

Den 44-årige biskopen, som ble bispeviet ifjor, hadde søkt å stanse det blodbadet som Lumumba-troppene henga seg til under innmarsjen i Kasai, hvor minst 300 straks ble myrdet for fote. Flere av Lumumba-soldatene ropte fornærmelser til biskopen, hvorav han blant annet merket seg denne: «Kommunistene vil få hverken biskoper eller prester i Kongo!»

Kongos biskoper protesterer.

Tallet på drepte baluba-sorter i Kasai-provinsen var tidlig i denne måned steget til over 2 000, hvorav mange kvinner og barn. De katolske biskoper i Kongo — unntatt biskopene fra den avskårne Katanga-provinsen — var ved begynnelsen av denne måned samlet i Leopold-

OSLO

WISBECH
ANTIKVARIAT

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

OSLO

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandelvarer
Kjøkkeninnredning og utstyr

THIIS & CO A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

BERGEN

 **All slags
skadeforsikring**

ERLING KRAGE A/S
PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110   Telegramadresse: «Kjell»

HALDEN

E. Sem A/s Bøker — Papir — Trykksaker	F. JØRGENSEN Aut. rørlegger - Rørhandel Tlf. 1844 - 2535	SIGURD GRØNNERN Manufaktur og utstyr Tlf. 2746
Gunnar Setterquist Elektrisk forretning. Aut. installatør og radioforhandler Tlf. 1981 og 1733 — Storgt. 1	HALDEN FARVEHANDEL A. Sandaker, Torvet Tlf. 1264	ØSTFOLD SNEKKERIFABRIKK Dører — Vinduer — Trapper Tlf. 1630

ville, og protesterte både mot Lumumbatroppenes fremferd og mot arrestasjonen og mishandlingen av de to Kongo-biskoper Nkongolo og van Cauwelaert.

USA

Den katolske kirke går frem.

Sosiologiske undersøkelser fornylig fastslår at der er ca. 43 650 000 katolikker i De Forente Stater. Fra 1950 til 1959 øket den katolske befolkningen i landet med 35,8 %, mens stigningen i folketallet forøvrig var bare 16,6 %. Tallet er ikke bare oppmuntrende: Antallet katolske troende stiger tre ganger så fort som tallet på prestestudenter og ordenssøstre og nesten fire ganger så meget som tallet på sogn. Dr. Donald N. Barrett, som er professor i sosiologi ved det katolske universitet Notre Dame, uttaler i den forbindelse: «Dersom legfolket fortsatt viser seg så lite tilbøyelig til å fylle presteseminarene og ordenshusene, vil de bli nødt til selv å ta opp forskjellige sider ved Kirkenes liv og virksomhet som hittil har vært skjøttet av geistlige og ordenspersoner.»

Mot rasehatet.

For tolvte gang har katolske prestestudenter i Sydstatene holdt sin årlige

studieuke i New Orleans. På det avsluttende møte vedtok de en avgjort fordommelse av raseskillet i De Forente Stater. «Som fremtidige prester i Kirken,» heter det i erklæringen, «må vi gjøre alt som står i vår makt for å avskaffe vår samtids fordommer på dette området. Mer enn noensinne blir amerikanske kristne her stilt foran et valg mellom raseskillet og Kristi bud om å elske sin neste som seg selv. Hos kristne mennesker burde det reise et opprørt protest-rop når både naturretten og menneskeverdet settes tilside på denne måte.»

VATIKANET

For Afrikas fremtid.

Om en måneds tid åpnes der i Moskva et «Vennskaps-universitet» som tar sikte på å utdanne en intellektuell elite fra de unge afrikanske nasjoner i overensstem-

melse med kommunistiske doktriner. Ifølge en Vatikan-melding har pave Johannes bedt det samlede katolske legfolk verden over, som en gave til hans åttiårsdag 25. november neste år, å reise et nytt Kollegium i Rom som skal gjøre det mulig å utdanne begavede unge afrikanere etter kristne retningslinjer, med henblikk på deres senere virke i sine hjemlands samfunnsliv og politikk.

Kongelig arkeolog.

Kong Gustav Adolf av Sverige, hvis kjæreste fritidsbeskjeftigelse er arkeologi og som gjennom forskning og utgravninger i Italia har erhvervet seg en vitenskapsmanns innsikt på området, er nylig blitt valgt til æresmedlem av det pavelige akademi Pontificia Academia Romana di Archeologia, som ble grunnlagt av pave Benedikt XIV. Tre svenske arkeologer er allerede medlemmer av akademiet.

<p>Kjente Drammens- firmaer</p>	<p><i>Drammens malerforretning</i></p> <p>Tlf. 83 39 16 - 83 33 32</p> <p>Inneh. Asbjørn Gundersen</p>	
<p>NORLØFF</p> <p>Jernvareforretning A/S</p> <p>Drammen - Tlf. 83 65 80</p>	<p>American Foto</p> <p>SPECIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER</p> <p>Engene 4 - Tlf. 83 11 45</p> <p>Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65</p>	<p>BRAGERNES FARVEHANDEL</p> <p>Tlf. 83 27 55 - 83 40 58</p>
<p>GUSTAV BØHM & SØN A/S</p> <p>Bakeri og Konditori</p> <p>Drammen</p>	<p>HARALD LYCHE & CO.</p> <p>Bøker - Papir - Toalettsaker</p> <p>Sportsartikler - Leketøy</p>	<p>H. KOLDERUP</p> <p>N. Storgt. 12 - Bragernes</p> <p>Tlf. 83 13 62 - 83 36 48</p> <p>Gå til fagmannen når det gjelder møbler</p>
<p>C. H. PEDERSENS EFTF.</p> <p>Bakeri - Konditori - Kafé</p> <p>Haugesgt. 3 - Tlf. 83 28 63</p> <p>DRAMMEN</p>	 <p>KOLONIALFORRETNING</p> <p>Tlf. 83 26 59</p>	<p>PT. PEDERSEN & BERG A/S</p> <p>Farvehandel - Kjemikalier</p> <p>Parfumeri - Spør oss</p> <p>Etabl. 1883 - Tlf. 83 21 85</p> <p>DRAMMEN</p>
<p>Artikler for syke- og barnepleien</p> <p>Drammen Bandageforretning</p> <p>Øvre Storgt. 7 - Tlf. 83 11 71</p>	<p>FRANTZ HEGG</p> <p>Grønnsaker og frukt</p> <p>jager sykdom på flukt.</p> <p>Øvre Torvgt. Tlf. 83 24 62</p>	
<p>En gros Detalj</p> <p>Fiskebryggen - Etablert 1887</p> <p>Tlf. 83 13 66 - 83 32 60</p>	<p>GUSTAV THIELEMANN</p> <p>Pølse- og hermetikkfabrikk</p> <p>Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN</p>	
 <p>TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER</p> <p>Drammen</p> <p>Har også landets eneste bivokspresseri</p>		

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 24 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi også
den tidligere
adresse!

*All slags
forsikring*

ANTH. B NILSEN & CO'S
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

A/s Norsk Medicinsk Varehus

Pilestredet 7 - Telef. 33 43 70 - Oslo

Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell
Brilleoptikk

Kjente firmaer

*En kjærkommen
gave:*

VIEVANNSKAR

i porselen kr. 5.00

Vi sender også pr.
postoppkrav.

Gralligani

STORTINGSGT. 22

NEDRE SLOTTSGT. 25

OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 33 18 34 - 33 32 37

E. M. JACOBSEN
Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

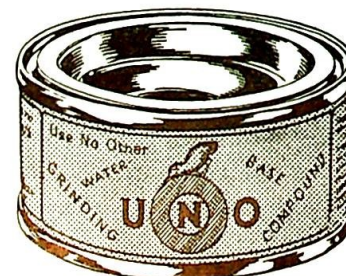
Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 69 34 99
Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

**A SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK**

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

**Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler**